

सहिद

SAHID WEEKLY साप्ताहिक

असल बनौं, इमानदार बनौं ।

सभ्य नागरिकको
परिचय दिऔं ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

वर्ष १४, अंक ४, पृष्ठ-६ ने.सं. ११३७ बख्खला श्व. द्वितीया, वि. सं. २०७४ बैशाख १५ गते शुक्रबार APR. 2017 मूल्य रु. ५।-

देशघाती संशोधनविरुद्ध संसदमा नेमकिपाको नारा

काठमाडौँ । नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष एवं सांसद नारायणमान बिजुक्छे (रोहित) को नेतृत्वमा संसदमा देशघाती संविधान संशोधन प्रस्तावविरुद्ध नारा लगाइयो ।

पार्टीका सांसदहरू प्रेम सुवाल र अनुराधा थापामगरलगायतले देशघाती र जनघाती संविधान संशोधन विधेयक फिर्ता लिन सरकारको ध्यानाकर्षण गराउनुभयो । यसअघि पार्टीको तर्फबाट सो संशोधन विधेयकमा विरोधको सूचना संसदमा पेश गर्दै फिर्ता लिनुपर्ने आवश्यकता औल्याउनुभयो । सांसद सुवालले

व्यवस्थापिका संसदमा नेमकिपाद्वारा नारा बाजी गर्दै

स्थानीय तह र संविधान संशोधनबीच कुनै सम्बन्ध नभएको उल्लेख गर्दै चुनावको लागि देशघाती संशोधन पारित गर्न नहुने उल्लेख गर्नुभयो ।

यसअघि संसदमा प्रमुख प्रतिपक्षी पार्टी एमाले अध्यक्ष केपीले रूपान्तरित संसदको ध्यान चुनावमा जानुपर्ने र संविधान संशोधनतर्फ जान नहुने उल्लेख गर्दै सिंहदरवारको अधिकार प्रदेशमा बन्दी बनाउन नहुने विचार राख्नुभयो ।

संसदमा सुरुमै बोलेर बैठकबाट निस्कने मधेसी मोर्चाका सांसदहरू आइतबार पूरै बैठकमा बसेका थिए ।

बैशाख १५ मा मनोनयन दर्ता

स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ बैशाख ३१ गतेको लागि मनोनयन दर्ता बैशाख १९ गते हुने भएको छ । यसअघि बैशाख १६ गते तोकिएको थियो ।

१९ गते उम्मेदवारी नामावली सूची प्रकाशन ५:३० बजे गर्नेछ, २० गते उजुरी दर्ता विहान १० बजेदेखि १ बजेसम्म गर्न पाउने छन् भने २१ गते मनोनयनपत्र ११:३० बजेसम्म जाँच गरिनेछ । त्यही दिन १ बजे मनोनयन भएको उम्मेदवारीको

नामावली प्रकाशन, १ बजेपछि नाम फिर्ता, २२ गते ११ बजेसम्म अन्तिम नामावली प्रकाशन गर्नेछ भने स्वतन्त्र उम्मेदवारलाई निर्वाचन चिन्ह प्रदान गर्नेछ ।

पहिलो चरणको निर्वाचन(प्रदेश नं. ३, ४ र ७) बैशाख ३१ गते र दोस्रो चरणको निर्वाचन (प्रदेश नं. १, २, ५ र ६) जेठ ३१ गतेको लागि जेठ १९ गतेबाट निर्वाचनको प्रक्रिया सुरु हुने निर्वाचन आयोगले कार्यक्रम सार्वजनिक गरेको छ ।

रत्नपार्कमा 'वायु गुणस्तर मापन केन्द्र' स्थापित

काठमाडौँ । जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय र अन्तर्राष्ट्रिय पर्वतीय एकीकृत विकास केन्द्र (इसिमोड)को संयुक्त सञ्चालनमा स्थानीय रत्नपार्कमा 'वायु गुणस्तर मापन केन्द्र' स्थापना भएको छ ।

धुलोका कण तथा ग्यास, डिजेल, पेट्रोल, दाउरा, गुईठा बाल्दा आउने धुवाँको मात्रा के कति छ भन्नेबारे सजिलै थाहा पाउन उक्त केन्द्र स्थापना गरिएको हो । केन्द्रको उद्घाटन गर्दै मन्त्रालयका सचिव डा. विश्वनाथ ओलीले विश्वमा नै प्रदूषणको समस्या रहेको सो यन्त्रबाट धुलो र धुवाँको मात्रा कहाँ कति मात्रामा छ भन्ने सजिलै थाहा पाउन सकिन्छ भन्नुभयो ।

इसिमोडका महानिर्देशक डेभिड मोल्डनले नयाँ प्रविधिअनुसार नेपाल सरकारसँग

मिलेर आफ्नो संस्थाले विभिन्न क्षेत्रमा वायु गुणस्तर मापन केन्द्र स्थापना गरेको जानकारी दिनुभयो ।

इसिमोडको सहयोगमा हाल रत्नपार्क, पुल्चोक, धुलिखेल, सौराहा र लुम्बिनीमा 'वायु गुणस्तर मापन केन्द्र' स्थापना भइसकेको छ । आजै नेपालका लागि अमेरिकी राजदूतावास, कान्तिपथ र महाराजगन्जमा पनि 'वायु गुणस्तर मापन केन्द्र' स्थापना गरिएको छ । इसिमोडको प्राविधिक सहयोगमा राजदूतावासमा केन्द्र निर्माण गरिएको हो ।

सो अवसरमा नेपालका लागि अमेरिकी राजदूत अलाइन टेल्लिजले नेपालमा वातावरणीय सहकार्यमा अमेरिकाले लामो समयदेखि साथ दिएको बताउँदै आगामी दिनमा पनि सहयोग गरिने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।

स्मार्ट लाइसेन्सको वितरण रोकिने खतरा !

काठमाडौँ । सुर्खेखि नै विवादमा परेको स्मार्ट लाइसेन्स वितरण रोकिने सम्भावना बढेको छ ।

सर्वोच्च अदालतले नेपाली नागरिकको व्यक्तिगत विवरण विदेशी कम्पनीलाई नदिन सरकारको नाममा अन्तरिम आदेश दिएपछि यातायात व्यवस्था विभागले तत्कालका लागि स्मार्ट लाइसेन्स वितरण नै रोक्ने तयारी गरेको छ । यसो भएमा फेरि पुरानै प्रविधिको लाइसेन्स वितरण सुरु हुनेछ ।

नेपाली नागरिकको व्यक्तिगत विवरण भारतीय कम्पनीको कब्जामा रहेको भन्दै सर्वोच्चमा रिट परेको थियो । त्यसमा सुनुवाई गर्दै न्यायाधीश दीपकराज जोशीको इजलाशले 'नागरिकको व्यक्तिगत विवरण जस्तो संवेदनशील विषय विदेशी कम्पनीको हातमा जाने र त्यसले सुरक्षा संवेदनशीलतामा असर पर्ने भन्दै मुद्दाको टुंगो नलागेसम्म सो

कार्य रोक्नु' भनेको छ ।

सर्वोच्चको आदेशपछि यातायात व्यवस्था विभागले अब के गर्ने भन्ने छलफलमा जुटेको छ । तर, सर्वोच्चको आदेशको प्रति नआइसकेको भन्दै कुनै निर्णय लिएको छैन ।

विभागका अधिकारीहरू अब स्मार्ट लाइसेन्सको वितरण रोक्नुपर्ने अवस्था आएको बताउँछन् । 'अदालतको आदेशले पुरानै लाइसेन्समा फर्किनुपर्ने हो कि भन्ने अवस्था सिर्जना भएको छ । तर, हामीले निर्णय गरिसकेका छैनौं' उनले भने भने, 'काठमाडौँमा लाइसेन्सको वितरण रोक्न सकिने अवस्था छैन । स्मार्ट नै रोकियो भने पुरानो प्रविधिको भएपनि बाँड्नै पर्छ ।'

विभागका महानिर्देशक रुपनारायण भट्टराई भने सर्वोच्चको आदेशको पत्र आइनपुगेको भन्दै आदेशको प्रति आएपछि कानुनी परामर्श गरेर निर्णय लिइने बताए ।

नेमकिपाले अर्गै मुख खोलेनन् ?

स्थानीय निकायमा निर्वाचित भएर आफ्नो घोषणापत्र अनुसार व्यवहारिक प्रयोग (कार्यान्वयन) गर्ने पार्टीको रूपमा स्थापित नेपाल मजदुर किसान पार्टीले बिहीबारसम्म यो पंक्ति लेख्दा समेत कुनै पनि जिल्लामा सम्भावित उम्मेदवार सार्वजनिक गरेनन् ।

देशभरको नपामध्ये मयेर/उपमयेर जितेको भक्तपुर नगरपालिका देशभरकै नमूना नगरपालिकाको रूपमा स्थापित छ ।

भक्तपुरमा २०५४ सालमा नेमकिपाका उम्मेदवारले जितेको थियो भने अन्य नगरमा एमाले, काँग्रेसलगायतका दलहरूले

जितेका थिए ।

अन्य नगरपालिकामा एमाले, काँग्रेस लगायतका पार्टीहरूले जितेपनि कुनैपनि जनप्रतिनिधिले पार्टीको घोषणापत्र अनुसार कार्य नगरेको घाम जतिकै छर्लङ्ग छ । तर नेमकिपा जितेको नगरपालिकामा सफा नगर, ट्रान्स्परेन्सी नगर, सम्पदा संरक्षण नगर, जनस्वास्थ्य केन्द्र स्थापना, शिक्षामा फड्को मारेको छ ।

देशभरका नगरप्रतिनिधिहरू र सर्वदलीय संयन्त्रसमेत भक्तपुरको अनुकरण गर्न भक्तपुर पुग्छन् । त्यहाँ जनप्रतिनिधिहरूसँग अन्तरक्रिया गर्छन् र हामीले पनि भक्तपुर नगर जस्तै बनाउने इच्छा लिएर

फर्कन्छन् ।

कीर्तिपुर नपाका प्रतिनिधि र सर्वदलीय संयन्त्र ५ पटक भक्तपुर नगरको अनुकरणीय कामको अनुकरण गर्न भक्तपुर पुगे । भक्तपुरकै जस्तो काम गर्न इच्छा राखे तर इच्छाशक्ति भएन ।

आज भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा संचालित कलेजहरूमा देशका ७३ जिल्लाका विद्यार्थीहरूले अध्ययन गरिरहेका छन् । हरेक विषयगत अध्ययनमा अन्य कलेजको शुल्क भन्दा आठौं सस्तोमा ।

अब खर्च विश्वविद्यालयको लागि ढिलै भएपनि संसदमा पुगेको छ ।

संसदबाट पारित गर्ना साथ देशकै नमूना विश्वविद्यालय बनाई दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने तयारीमा छन् । अर्भ मेडिकल कलेज संचालनमा ल्याई १० लाखमा डाक्टर तयार पार्ने योजना सार्वजनिक नपाले गरेको छ ।

सुनलाई खोल चाहिँदैन भने जस्तै नेमकिपामा को उम्मेदवार बन्ने होड चल्दैन । पदमा होस या बाहिर, देश र जनताको सेवामा सधैं मरिमेट्ने विचार र सिद्धान्त बोकेको र त्यही अनुसार कार्यान्वयनमा जोड दिने भएकोले पदको लागि मरिहत्ते गरी

क्रमशः पृष्ठ ६ मा

सर्वोच्चमा विचाराधिन मुद्दा फैसला नभई किन भत्काइयो ?

अदालतमा मुद्दा विचाराधिन भएसम्म कुनैपनि काम कारवाही अघि बढाउनु न्यायोचित हुनेछैन । न्याय र अन्यायको लागि चरणबद्ध अदालतमा मुद्दा दायर हुने गर्दछ । कुनै एउटा तहबाट विपक्षको पक्षमा निर्णय हुँदा कार्यान्वयन गरिँदैन । सन्दर्भ कीर्तिपुर नपा वडा नं. १ खसीबजारस्थित उमा महर्जनको अदालतबाट टुङ्गो नलागी घर भत्काइयो । कसको दोष भनी फैसला नभई घर भत्काइएकोबारे स्पष्ट जानकारी दिन बैशाख ९ गते कीर्तिपुरमा पीडित उमा महर्जनले एक पत्रकार सम्मेलन गरी न्यायको लागि आग्रह गरेकी छन् ।

सम्मेलनमा महर्जनले

किता नं. ६४ को ५ आना १ पैसा जग्गामा निर्मित घर जिल्ला अदालतबाट नभत्काउन आदेश दिएको र रिङ्गरोड ट्रयाकमा पनि नपरेको स्वयं नगरपालिकाले समेत बोलेको अवस्थामा २०७३ साल पुस १३ गतेका दिन अचानक रिट खारेज गर्ने निर्णय गरियो ।

त्यसलगत्तै पुस १९ गते प्रहरी प्रशासन, कीर्तिपुर नपा सहितको संलग्नतामा मेरो घरमा डोजर लगाई भत्काइयो ।

पुनः न्यायको लागि अदालतको ढोका ढकढकाइरहेको अवस्थामा २०७३ माघ २८ गते नपा र प्रहरी प्रशासनले मेरो घर पूर्ण रूपमा भत्काइयो ।

वहाँले मेरो घरको पछाडिको जग्गा धनीलाई बाटो

आवश्यकताको नाममा गरेको अन्यायको घोर विरोध गर्दै भारती दुङ्गाना र कैलाश लोहनीको जालसाजीले म माथि गरेको अन्यायबारे बोलिदिन आग्रह

गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा उमाकी श्रीमान् जीवन महर्जनले पनि पत्रकारलाई वास्तविक कुरा राखिदिन आग्रह गरेको थियो ।

ऐतिहासिक जनअन्दोलन २०६६ चैत्र २० गते शहादत अमर सहिद

लनबहादुर महर्जन
वि.सं. २००६ माघहिराकाजी महर्जन
वि.सं. २०१७ माघराजमान माली
वि.सं. २०२५ मंसिरराजेन्द्र महर्जन
वि.सं. २०३० चैत

सहिद साप्ताहिक

वर्ष १४, अंक ४, २०७४ बैशाख १५ गते शुक्रबार

शंखापुर प्रकाशन समूहको लागि

सम्पादक/प्रकाशक: नारायण महर्जन

कम्प्यूटर टाइप/सेटिङ्ग: सहिद डेस्कटप

सम्पर्क कार्यालय: जहुँ हिटी युवा क्लब - ११

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०५८३, ९८४१४३६०२२

E-mail:- kipushahid@hotmail.com

kipushahid@gmail.com

www.kipushahid.blogspot.com

मुद्रण : शर्मिला प्रिन्टर्स, डल्लु, काठमाडौं

सम्पादकीय...

राष्ट्रघाती संविधान संशोधनको कशरत

नेपाली काँग्रेससहितको माओवादी केन्द्रको सरकारले राष्ट्रघाती संविधान संशोधन संसदबाट पारित गराउन कशरत जारी राखेका छन् ।

नेपालको संविधान २०७२ मा दोस्रो पटक संशोधन गर्न संसद सचिवालयबाट विरोधका बाबजुद पनि संसदमा पेश गरेपनि छलफल नै नगरी फिर्ता लिएको छ । संविधान संशोधन मध्येसी मोर्चामार्फत् भारतकै चाहना बमोजिम फेरि संशोधन गरी संसदमा दर्ता गरेका छन् ।

परिमार्जित सहितको संविधान संशोधन भनिँएतापनि दुई चरणमा स्थानीय निर्वाचन गर्ने नियम अनुसार फेरि बैशाख ११ गते सीमाङ्कनको अधिकार प्रदेश सभाबाट गरिने संवैधानिक व्यवस्थालाई संशोधन गरी अब व्यवस्थापिका संसदबाट नै सीमाङ्कन गर्न सकिने संशोधन पेश गरेका छन् ।

पहिलो पटकको संशोधन प्रस्ताव भन्दा पनि अब भन् खतरनाक हुने भएको छ । संविधान संशोधन देश हित नभएको भनी नेमकिपा, एमालेसहितको ९ राजनैतिक दलहरु अहिले मौन छन् । पहिलो पटक संशोधन पेश गर्दा देश हित विपरीत भएको र राष्ट्रघाती भएकोले नेमकिपा एकलैले संसदमा नारा लगाएर देशको सार्वभौमिकता रक्षा गर्न लागी परेका छन् ।

नेमकिपाले सडक र संसदमा आवाज उठाएको छ भने स्थानीय तहको निर्वाचनमा पनि घोषणापत्रमार्फत् सचेत पार्ने काम गरेको छ । राष्ट्रघाती संविधान संशोधन कुनै हालतमा पनि पारित गर्न दिनु हुँदैन ।

कीर्तिपुरमा एमालेको उम्मेदवार तय

कीर्तिपुर । स्थानीय तह निर्वाचनको लागि नेकपा एमालेले कीर्तिपुरमा आफ्नो उम्मेदवार सार्वजनिक गरेको छ ।

पार्टी स्रोतका अनुसार मेयरमा रमेश महर्जन, उपमेयरमा सरस्वती खड्का रहेका छन् । त्यसैगरी वडा नं. १० को लागि पनि वडा अध्यक्ष पदको सर्वसम्मतिबाट उम्मेदवार तय गरेका छन् ।

काश्मिरको त्रास देखाउँदै सिक्किमको बाटो - भरत दाहाल

संविधान जारी भएपछिको समग्र परिस्थितिलाई मध्यनजर राख्दै राजनीतिक वृत्तमा तीव्र धुवीकरण सुरु भएको छ । विशेषगरी भारतको नाकाबन्दीपछि नेपालमा विकास भएको नयाँ मोडलाई ध्यानमा राखेर संगठित हुन थालेको राष्ट्रवादी सोचको धुवीकरण, इण्डो-पश्चिमी सेन्टरभित्रको धुवीकरण, इण्डियन सेन्टरभित्रको धुवीकरण र युरोपियन सेन्टरभित्रको धुवीकरण एउटै शक्ति निर्माण गर्ने दिशामा अघि बढेको छ । राष्ट्रवादी धुवीकरण नेपालमा नयाँ प्रयास भएको र यसको दृष्टिकोणमा रहेको विविधताका कारणले यो बनिबनाउ स्वरूपमा अघि बढेको देखिँदैन । इण्डो-पश्चिमी सेन्टरको धुवीकरण मूलभूत रूपमा 'रअ' र 'सीआइए' का बीचको सहकार्यमा आधारित छ । इण्डियन सेन्टरभित्रको धुवीकरण विशेषतः दिल्लीको सत्तामा बिजेपीको उदयपछिको गैर 'रअ' पहलको प्रयासको रूपमा देखा परेको छ भने युरोपियन सेन्टरका मानिसहरू गैर-अमेरिकी संगठन बनाउने कोसिसमा छन् ।

यी प्रवृत्तिका बारेमा विस्तृत चर्चा अरु कुनै लेखमा गर्नेछु । यस लेखको सरोकार, तराईलाई इण्डियन नियन्त्रणभित्र लैजाने कुत्सित उद्देश्यले गठन गरिएका कथित मधेश केन्द्रित गुटहरूलाई मिलाएर बनाइएको 'राष्ट्रिय जनता पार्टी' सँग मात्र रहेको छ । उपेन्द्र यादव, अशोक राई, बाबुरामजस्ता पात्रहरूलाई राजपा ग्याङबाट अलग्याएर सुरु गरिएको राजपाको निर्माण प्रक्रिया नेपालको भू-राजनीतिभित्र बाह्य शक्ति सन्तुलनमा आएको परिवर्तन, नेपालमा विकास भइरहेको राष्ट्रवादी चेतना, बिजेपीको उदयपछि इण्डियामा देखिन थालेको धार्मिक-सांस्कृतिक धुवीकरण र असफल नाकाबन्दीका घटनाहरूको अनुभवमा आधारित रहेको छ । २०६४ सालको असोजमा 'रअ' को आयोजनामा पटनामा गरिएको बैठकको निर्णयानुसार 'मधेशकेन्द्रित' ग्याङहरू गठन गरिएजस्तै राजपा गठनको पहल लैनचौरस्थित दिल्लीको दूतावासमा प्रस्तावित गरिएको तथ्य सार्वजनिक भइसकेको छ ।

नरेन्द्र मोदीको सत्तारोहण हुने बेलासम्म नेपालको दलाल वृत्तमा बिजेपीको आफ्नै सञ्जाल थिएन । त्यसैले त्यो सुल्झेछि नै आफ्नो स्वतन्त्र सञ्जाल गठन गर्ने प्रयासमा रहेको थियो । यसका लागि त्यसले सुल्झेछि नै विजय जोली र भगतसिंह कोसियारीजस्ता पात्रहरूलाई नियमित रूपमा काठमाडौँमा खटाएको थियो । 'रअ'को नियन्त्रणबाट मुक्त यस्तो सञ्जाल बनाउने त्यसको मुद्दा थियो- 'हिन्दूत्व' । 'हिन्दूत्व' को मानसिकतामा खेलनका लागि आरएसएससँग सम्बन्धित संस्थाहरूले काठमाडौँमा नियमित रूपमा छलफल, प्रवचन र प्रशिक्षणहरू चलाउँदै आएको तथ्य कसैबाट लुकेको छैन । सरकारी तहबाट 'धर्म निरपेक्षता' लाई समर्थन गरेर इण्डो-पश्चिमी सेन्टरका दलालहरूलाई उपयोग

गर्ने र 'हिन्दूत्व' को मनोविज्ञानमा खेलेर आफ्नै दलाल किताको उत्थान गर्ने दोहोरो भूमिकामा त्यो पहिल्यैदेखि लागेको थियो । यसका लागि भरपर्दा पात्रहरू दोहोरो नागरिकताधारी बिहारीहरू हुन् । विजेपीको यो रणनीतिलाई बुझेर 'रअ' ले त्यसको कितामा आफ्ना एजेन्टहरूलाई घुसाउने धेरै प्रयास गरेको थियो । ३ वर्षअघि दिल्लीको श्यामशरण गुटले तयार पारेको मञ्चमा बाबुरामले मोदीको आलोचना गर्ने नेपालीहरूलाई 'वितण्डावादी' को आरोप लगाउनु, नाकाबन्दीलाई निहुँ बनाएर भारतसँगको सम्बन्ध बिगार्न नहुने भनेर बाबुरामलाई बोल्न लगाउनु र गत साल 'म मधेशवादी हुँ, जय मधेश' भन्नेसम्मका हर्कत गर्न लगाएर पनि 'रअ'ले बाबुरामलाई वीजेपीको कितामा घुसाउन निकै प्रयास गरे पनि सफल नभएपछि इण्डो-पश्चिमी सेन्टरको प्रतिनिधि संस्थाका रूपमा उपेन्द्र यादव र बाबुरामका बीचमा तथा वीजेपी सेन्टरका रूपमा दोहोरो नागरिकताधारी बाँकी मधेशवादी दलालहरूका बीचमा अलगअलग धुवीकरणको प्रक्रिया अगाडि बढाइएको हो । तसर्थ, विजेपीको 'राजपा' गठन प्रयासका पछाडि रहेका मूलभूत कारणहरूलाई राम्ररी नियाल्न र बुझ्न आवश्यक देखिन्छ ।

'राजपा' गठन पछाडिको आधारभूत उद्देश्य नेपाली जनतामा गुमेको दिल्लीको साखलाई पुनर्जिवित गर्नु हो । सशस्त्र समूहहरूको गठनदेखि आन्तरिक विद्रोहको ण्डयन्त्र हुँदै नाकाबन्दीसम्मका षडयन्त्रहरूको विफलताबाट भएको क्षितिलाई पूर्ति गर्न त्यसले २ वटा कुराको आड लिन खोजेको छ । एउटा हो- आफूले सञ्चालन गरेका ग्याङहरूको नामबाट 'मधेसी' शब्द हटाएर पहाडी समुदाय र तराईका रैथानेहरूमा घुस्नु र अर्को हो- हिमालदेखि तराईसम्म फैलिएको हिन्दू मानसिकतालाई आफ्नो पक्षमा ढाल्नु । तराईलाई विखण्डन गर्न तयार पारिएका ग्याङहरू मधेसी समुदायभित्रै अस्वीकृत हुनु, तराईमा घुसपैठ गरेका बिहारी नागरिकहरूसँग त्यहाँका मूलवासी र रैथाने मधेसीहरूको दूरी बढ्दै जानु तथा पहाडी समुदायको सबैजसो हिस्सा दिल्लीको साम्राज्यवादी नीतिका विरुद्धमा एकजुट हुनुको नकारात्मक अनुभवमा आधारित निष्कर्षको रूपमा 'राजपा' को गठन गरिएको कुरा प्रस्ट छ ।

नेपाली जनमानसमा पुनःस्थापनाको आधारभूत उद्देश्यका वरिपरि अन्य केही अहम् कारणहरू जोडिएका छन्, जसले 'राजपा'को गठन गर्न उत्प्रेरित गरेका छन् । तीमध्ये सर्वाधिक महत्त्वको पहिलो कारण नेपालीहरूका बीचमा चीनप्रति अप्रत्यक्षित रूपमा विस्तार भएको सकारात्मक प्रभावलाई मत्थर पार्नु हो । बाहिरबाट जति ठूलो त्रास र घुर्की देखाए पनि २०४५ सालजस्तो भारत निर्भरताको परिस्थिति अहिले छैन भन्ने तथ्यबारे दिल्लीको सत्ता राम्रो जानकारी छ । न त्यसको

नाकाबन्दीले नेपाल तहसनहस हुने अवस्था छ, न त अर्को देशसँगको आयात-निर्यात बन्द हुने अवस्था छ । केपी ओलीको व्यक्तिगत अडानले मात्र पनि नाकाबन्दी फिर्ता गर्न बाध्य भएको तथ्य यसको उदाहरण हो । यसर्थ, चीनसँगको सम्पर्क र सम्बन्धलाई रोक्ने मृगमरिचिकाका रूपमा भरपर्दा एजेन्ट र दलालहरूलाई एकीकृत गर्नु र नयाँ कलेवरमा प्रस्तुत हुनु त्यसका लागि बाध्यता नै बनिसकेको छ ।

दोस्रो अहम् कारण हो- नेपालमा अकल्पनीय रूपमा बढेको राष्ट्रवादी चेतनाबाट दिल्लीमा फैलिएको आँट । जनमत जहाँ पनि निर्णायक शक्तिको रूपमा रहेको हुन्छ र जनताको एउटा हिस्सालाई गुमराहमा नराखेर निकृष्टतम दर्जाको एजेन्टलाई पनि विपरीत दिशामा अघि बढ्न काँठन हुन्छ । नाकाबन्दीपछि दिल्लीको सत्ता यही समस्याबाट गुञ्जिरहेको छ । केपी ओलीले चीनसँग गरेका सम्झौताहरूलाई कार्यान्वयन हुनबाट रोक्नकै लागि शेरबहादुर र पुष्पकमलको गठबन्धनको सरकार बनाएर पनि त्यसले ती सम्झौताहरूको कार्यान्वयन प्रक्रिया रोक्न सकेन । यसो हुनुको कारण नेपाली जनमतको सद्भाव चीनतिर ढल्किनु र दिल्लीप्रति घृणाको लहर नरोकिनु हो । नेपालीहरूको यो मानसिकता यही रूपमा जारी रहेमा नेपालभित्र दिल्लीको पहुँच निकै कमजोर हुने कुरा निर्विवाद छ । यसबाट बच्ने हतियारका रूपमा दलालहरूलाई 'राजपा'को भ्रामक खोलमा सिङ्गारिएको हो ।

'राजपा' आवरणको शिखण्डी भुण्ड प्रस्तुत गर्नुको तेस्रो अहम् कारण सत्ता वृत्त वरिपरिको जनमत केपी ओलीका वरिपरि थैप्रिँदै जाने प्रक्रियासँग जोडिएको छ । सरकारबाट ओरालिएपछि केपीको पहलमा एमालेले चलाएको मेची-महाकाली अभियानको दौरानमा र त्यसपछि काँग्रेस-माओवादीको देशैभरिको एउटा हिस्सा एमालेमा मिल्न जानु, मधेसीहरूका बीचमा एमालेको चहलपहल कमजोर नदेखिनु र स्थानीय चुनावमा काँग्रेस-माओवादी गठबन्धनलाई एमाले एकलैले उहि संकेतहरू देखापर्नुले दिल्लीको सत्ता अत्तालिएको छ र केपी नेतृत्वको एमाले पहिलो शक्तिका रूपमा उदाएको खण्डमा दिल्लीको स्वार्थमा अकल्पनीय धक्का लाग्ने आँकलन गरेर चुनावका बेला एमालेको मत कम गर्न दिल्लीलाई तराईका दलालहरू एक ठाउँमा ल्याउन आवश्यक थियो । यस्तो खतराप्रति त्यो कति सचेत छ भन्ने कुरा 'राजपा' गठनको पहल लैनचौरले गरेको तथ्यबाटै अन्दाज गर्न सकिन्छ ।

'मधेशवाद' को 'राजपा' संस्करणको चौथो महत्त्वपूर्ण कारण पश्चिमा शक्तिहरूसँगको धार्मिक-सांस्कृतिक दूरी हो । इण्डियामा बिजेपीको उदयपछि इण्डियाभित्रै र पश्चिमाहरूसँग त्यसको धार्मिक-सांस्कृतिक अन्तर्विरोध बढ्दै गएको छ । त्यसमा पनि 'मधेश फाउण्डेशन' नामको संस्था दर्ता गर्न लगाई त्यसमा डलरको खोलो बगाएर पश्चिमीहरूले तराईको 'बौद्धिक' तप्का किनिसकेका छन् ।

तराईमा अनियन्त्रित भैसकेको 'बौद्धिक' बिक्रीबाट उत्तरपूर्वी श्रीलंकाको नियति दोहरिन सक्ने सम्भावनाबाट दिल्ली भयान्कान्त छ । यसबाट नेपालको दलाल वृत्तभित्र हुनसक्ने क्षितिलाई रोक्नका लागि यहाँ गैर-पश्चिमी इण्डियन दलालहरूको एउटै संगठित शक्ति आवश्यक थियो । तराईमा उपेन्द्र-बाबुरामको एउटा किता र बाँकी दलालहरूको अर्को किताका रूपमा अलगअलग धुविकरण अगाडि बढ्नुको खास कारण यहि हो । अतः 'राजपा' तराईमा पश्चिम विरुद्ध विजेपीको सांस्कृतिक प्रतिरोधको औजार पनि हो ।

पाँचौँ कारणका रूपमा रहेको छ बागैनिङ्ग रणनीति । जसलाई लैनचौरले 'राजपा' का रूपमा सिङ्गारेको छ, तिनीहरू चीनसँग कुनै सम्झौता गर्नु हुँदैन भन्ने माग गर्ने र नाकाबन्दीको बेला चीनले सहयोग गरेको विरोधमा चिनियाँ भण्डा जलाउने तत्त्वहरू हुन् । यी २ वटा घटनाहरूले के देखाइसकेका छन् भने नेपालको दोहन गर्नका लागि सोचेअनुसार दिल्लीको बागैनिङ्ग पुगिरहेको छैन । चीन र नेपाल विरुद्धको बगैनिङलाई प्रभावकारी बनाउन त्यसलाई बलियो दलाल शक्तिको अभूँखाँचो छ । भारतीय राजदूतकै प्रस्तावमा यो दल गठनको प्रक्रिया अघि बढेको कुरा माथि उल्लेख भैसकेको छ । तराईमा पश्चिमीहरूको पकड बलियो बन्दै जानु, नेपालमा चीनप्रतिको सद्भाव आकासिनु, १२ बुँदमा तय गरिएको रणनीति अपेक्षाकृत रूपमा सफल नहुनु जस्ता अनुभवहरूको आधारमा दिल्लीका लागि बागैनिङ गर्न अझ प्रभावकारी गिरोहको आवश्यकता परेको वास्तविकता छिप्न सक्ने कुरा होइन । यी सबै तथ्यहरूका बाबजुद 'राजपा' 'मधेशवाद' को व्यापार गर्दै आएका दिल्लीका शिखण्डीहरूको पुनर्मुद्रित संस्करणमात्र हो, संशोधित संस्करण पनि होइन । यिनीहरूले 'मधेशवाद' को आवरणमा नेपालविरुद्ध जे मागहरू गर्दै आएका थिए, ती पुरानैमात्र छैनन् कि त्यो भन्दा पनि तल भर्दैछन् । मुद्दा उनै छन्, पात्र उनै छन्, वितण्डा उही छ, नेपालद्रोह उस्तै छ र आफूलाई लैनचौरका गोठालाको रूपमा प्रस्तुत गर्दा गर्व गर्ने प्रवृत्ति पनि उही छ तर आवरण फेरिएको छ, नयाँ बोतलमा पुरानै रक्सी भरिएको छ । यो अपराधवृत्ति अँगाल्नेहरूको छली रूप हो, वातावरणअनुसार छेपाराले रंग बदलेजस्तै हो । उपाय नलागेको ब्याँसाले शान्त मुद्रामा घात लगाएर बसेको हुन्छ । त्यसको शान्त मुद्रालाई सज्जनता ठान्ने जनावर 'औ' गर्न नपाई मारिन्छ । 'मधेश राष्ट्र' को वितण्डा मचाउँदै आएको ब्याँसाहरूको भुण्डले पुरै नेपाललाई गिजोल्न 'राजपा'को भेषमा घात थापेको छ ।

प्रदेश २ लाई छोडेर निर्वाचनमा जाँदा वा त्यहाँको मात्र निर्वाचन अर्को चरणमा गर्दा काश्मिरको बाटोको हौवा पिटियो । अब संशोधनमार्फत दलाली र राष्ट्रघातको विषयलाई जसरी संविधानमा छिराउन खोजिएको छ, त्यसले काँग्रेसको नेतृत्वमा समग्र देशलाई सिक्किमको बाटोमा लान्छ कि लैदैन ?

उम्मेदवारज्यू तपाईंको घोषणापत्र खोइ ?

जगन्नाथ लामिछाने

जसरी संसदीय निर्वाचन आमसर्वसाधारणको लागि दैनिक चासोको विषय होइन, ठालु नेतालाई स्थानीय निर्वाचन दैनिक सरोकारको विषय होइन। पछिल्लो दुई दशकमा नेपालमा नेताको चासोले मात्र राजनीतिलाई डोच्याएको छ। त्यसैले संसदीय चुनाव रोकिएन तर स्थानीय चुनाव दुई दशकमा एक पटक पनि हुन सकेन। तीन तहको संघीय संरचनामा मुलुक पुगेपछि नेताले नचाहेर पनि नयाँ संविधानको भावनाअनुसार आगामी वैशाख ३१ गते स्थानीय तह (जसलाई स्थानीय सरकार भनिन्छ) को चुनाव हुन गइरहेको छ। तर केही ठालु नेता अझै पनि स्थानीय निकायको अधिकारलाई असंवैधानिक तवरले कटौती गरेर स्थानीय निर्वाचन बिथोल्ने तानाबाना बुन्दैछन्।

स्थानीय तहको निर्वाचन राज्यको कुनै प्रशासनिक एकाइको निर्वाचन नभई स्थानीय सरकार निर्माण गर्ने निर्वाचन हो। यस्तो महत्वपूर्ण निर्वाचनको विरोध गर्नेलाई हामीले प्रस्टसँग भन्नुपर्छ-स्थानीय तहको अधिकार कटौती गरेर क्षेत्रीय राजा बन्ने तपाईंहरूको महत्वाकांक्षामा समर्थन हुन सक्दैन।

केन्द्रीकृत राज्य सत्ता अन्त्य गर्दै संघीय संरचनामा अगाडि बढ्नको लागि स्थानीय सरकारको निर्वाचन निकै महत्वपूर्ण अभ्यास हो। स्थानीय तहले एक स्वतन्त्र स्थानीय सरकारको रूपमा काम गर्ने हुँदा यो चुनाव निकै संवेदनशील छ। स्थानीय तह चुनावको महत्व बुझ्नको लागि नेपालले अपनाएको संघीय संरचनाको ज्ञान हुनु आवश्यक छ।

संघीय संरचनामा गएका मुलुकले दुई अथवा तीन तहको संरचना प्रयोगमा ल्याएका पाइन्छ। नेपालमा भने तीन तहको संघीय संरचना छ। भारत, जर्मनी, ब्राजिललगायत विश्वका धेरै देशले तीन तहको संघीय संरचना अभ्यासमा ल्याएका छन्। धेरै जातजाति बसोबास गर्ने मुलुकमा संघीय वा प्रान्तीय तहमा मात्र सबैले खोजेजस्तो प्रतिनिधित्व सम्भव नहुने हुँदा नेपाल तीन तहको संघीय संरचनामा जानुपरेको हो। स्थानीय तहमा मात्र सबै जात, जाति, भाषा, क्षेत्रको समान प्रतिनिधित्व हुन सक्छ र हरेक समुदायले स्वशासनको अनुभूति गर्न सक्छन्। नेपालका स्थानीय तह संवैधानिकरूपमा स्वतन्त्र निकाय हुन्। सार्वभौम संसद् जस्तै स्थानीय सरकार नेता र दलप्रति होइन, नेपालको संविधानप्रति उत्तरदायी हुन्छन्।

केही व्यक्ति स्थानीय

तहको अधिकार कटौती गर्नुपर्छ भन्दै हारगुहार गर्दैछन्। स्थानीय निर्वाचन भाँड्न खोज्नेले स्थानीय तहको अधिकार कटौती गर्नुपर्ने नयाँ सर्त अगाडि सारेका छन्। नेपालले अपनाएको तीन तहको संघीय व्यवस्थाको गलत व्याख्या गर्दै उनीहरू रात-दिन संघीयताको नाममा झुटको खेती गर्दैछन्। नेपालमा संघीय, प्रान्तीय र स्थानीय तह कसैको मातहतमा छैनन्। यिनीहरू स्वतन्त्र संवैधानिक निकाय हुन्। तर झुटका व्यवसायी स्थानीय तह प्रदेश तहअन्तर्गत हुने हुँदा स्थानीय तहको निर्वाचन प्रदेशको मातहत प्रदेश सरकारको निर्वाचनपछि हुने तर्क गर्छन्। आममानिसमा संघीय संरचनाकै बारेमा धेरै झुट र भ्रम छरिएको छ जसलाई चिर्नका लागि पनि स्थानीय तहको निर्वाचन अत्यन्त आवश्यक छ। स्थानीय तहको निर्वाचनपछि आमसर्वसाधारणले झुट व्यवसायीलाई विश्वास गर्न छाड्ने छन्।

हामीले प्रस्टसँग बुझ्न र बुझाउन जरुरी छ, नेपालले अपनाएको तीन तहको संघीयता हो। संघीय, प्रान्तीय र स्थानीय तहमा देशको शासन व्यवस्था निर्धारण गरिएको छ। यी तीन तह आफैमा स्वतन्त्र र संवैधानिक छन्। सरकारले निर्वाचन आयोगलाई निर्वाचनको मिति तोकिदिएपछि संवैधानिक व्यवस्थाअनुसार निर्वाचन गराउने काम आयोगको हो। नेपालको स्थानीय तहको निर्वाचन प्रान्त वा संघले गर्ने होइन। अहिले हुन गइरहेको स्थानीय निर्वाचन केन्द्र वा प्रान्तले होइन, नेपालको संविधानअनुसार निर्वाचन आयोगले गराउँदैछ। स्थानीय जस्तै, संघीय र प्रान्तीय तहको निर्वाचन पनि कुनै तहको अन्तर्गत नभई संवैधानिक व्यवस्थाअनुसार निर्वाचन आयोगले गर्ने हो।

स्थानीय तहको अधिकार खोज्न उद्यत् व्यक्तिकहरू केन्द्रलाई कमजोर, प्रान्तलाई शक्तिशाली तथा स्थानीय निकायलाई अधिकारविहीन निकम्मा बनाउन चाहन्छन्। राज्य पुनर्संरचना उच्चस्तरीय आयोगको फरक मतको प्रतिवेदनले तीन तहको संघीयता सिफारिस गरेको थियो जसलाई दलहरूले सुरुमा उपेक्षा गरे पनि अन्त्यमा माओवादीलगायत सबै दलले तीन तहको संघीय संविधान स्वीकारे।

यदि यो देशको लोकतन्त्र र संघीयतालाई बलियो र संस्थागत बनाउने नियतले काम गर्ने हो भने तीन तहको संघीय स्वरूपको विकल्प छैन। साथै नेपालको निर्वाचन प्रणाली, संघीय वा प्रान्तीय संसद्मा प्रतिनिधित्व

गर्नको लागि कम्तीमा पनि तीन प्रतिशत थ्रेसहोल्ड, संविधानमै आवधिक निर्वाचनको मिति तोक्ने वा निर्वाचन आयोग आफैलाई सबै निर्वाचनको मिति तोक्ने अधिकार दिने, राजनीतिक दलको आर्थिक पारदर्शितामा कडीकडाउ गर्नेजस्ता बुँदा थपेर राजनीतिक दल तथा निर्वाचनसम्बन्धी कानूनमा सुधार गर्नु जरुरी छ।

नेपालमा भएको लामो राजनीतिक लडाईंको प्रमुख माग भनेको शासनसत्तामा सबै जात जाति, वर्ग र समुदायको समान पहुँच हो। यो मागलाई तीन तहको संघीयतामार्फत पूरा गर्न खोजिएको छ। तीन तहमा विभाजित स्वशासन र साभ्ना शासनमा आधारित संघीय सरकार निर्माण गर्दै अगाडि बढ्ने परिकल्पना नेपालको संविधानले गरेको छ। संघ र प्रदेशमा जस्तै स्थानीय तहमा पनि कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिका रहनेछन्। जसअन्तर्गत गाउँ कार्यपालिका, नगर कार्यपालिका, जिल्लासभा वा जिल्ला समन्वय समिति, गाउँ सभा, नगरसभा, जिल्लासभा, स्थानीय अदालत, मेलमिलाप र मध्यस्थता साथै जिल्ला अदालत रहने छन्।

स्थानीय सरकारका रूपमा गाउँपालिका वा नगरपालिकाले धेरै महत्वपूर्ण अधिकार अभ्यास गर्नेछन्। जस्तै-स्थानीय तहले आफ्ना अधिकार क्षेत्रका विषयमा आफै कानून बनाएर लागू गर्न सक्नेछन्। आफ्नो कार्यसम्पादन तथा कार्यविभाजन नियम आफै बनाई आवश्यक संगठन संरचना निर्धारण गर्ने तथा प्रत्येक स्थानीय तहमा स्थानीय अदालत तथा न्यायिक समिति बनाउने जिम्मेवारी स्थानीय तहको हुन्छ। स्थानीय तहले आफूलाई आवश्यक कर्मचारी आफै राख्न सक्छ। यसैगरी वित्तीय क्षेत्रमा पनि स्थानीय तहले प्रदेश र संघबाट हैसियतअनुसार आर्थिक अनुदान पाउनेबाहेक आफै पनि कर लगाउने, उठाउने र खर्च गर्ने अधिकार पाएको छ।

स्थानीय निकाय र स्थानीय तहमा अतुलनीय भिन्नता छन्। स्थानीय निकायमा कर्मचारी केन्द्रबाट खटाइने र केन्द्रबाट बनाएको ऐन/नियमअनुसार चलनुपर्छ भन्ने स्थानीय तह संविधानबमोजिम गठन भएको र संविधानमा नै अधिकार सूची समावेश भएको तह हो। यी संवैधानिक अधिकारलाई स्थानीय तह आफैले बनाएको कानूनबमोजिम कार्यान्वयन गर्न सक्छन्। संविधानले नेपालको कुनै पनि स्थानीय तहलाई विभेद गरेको छैन। हिमाल, पहाड र मधेसका स्थानीय तह समान छन्।

स्थानीय तहको निर्वाचन

राज्यको कुनै प्रशासनिक एकाइको निर्वाचन नभई स्थानीय सरकार निर्माण गर्ने निर्वाचन हो। यस्तो महत्वपूर्ण निर्वाचनको विरोध गर्नेलाई हामीले प्रस्टसँग भन्नुपर्छ-स्थानीय तहको अधिकार कटौती गरेर क्षेत्रीय राजा बन्ने तपाईंहरूको महत्वाकांक्षामा समर्थन हुन सक्दैन। लोकतन्त्रमा आमनागरिकको दैनिक जीवनसँग सरोकार राख्ने स्थानीय तहलाई बलियो र स्वतन्त्र राख्ने अभियानभन्दा अरु कुनै पनि माग ठूला हुन सक्दैनन्। स्थानीय तहको चुनाव आमनागरिकको लागि हो। यो हुनैपर्छ।

यति धेरै जिम्मेवारी

दुई चरणको स्थानीय निर्वाचन कहाँ-कहाँ गर्छ असर ?

काठमाडौँ। मधेसी मोर्चासँगको सहमतिसँगै स्थानीय तहको निर्वाचन दुई चरणमा हुने भएको छ। तर, नयाँ निर्णयसँगै चुनावको तयारी केही प्रभावित हुने भएको छ।

अहिलेसम्म निर्वाचन आयोगको तयारी वैशाख ३१ मा एकै चरणमा चुनाव गर्ने भन्ने थियो। यसका लागि प्रायः सबै जिल्लाका मतपत्र छापिसकेको अवस्थामा चारवटा प्रदेशमा दोस्रो चरणमा निर्वाचन गर्ने सरकारले निर्णय गरेको छ।

१. खर्च बढ्ने
दुई चरणमा निर्वाचन गर्ने भएपछि यसले चुनाव खर्च निकै बढाउने अधिकारीहरू बताउँछन्। सरकारले ११ अर्ब २९ करोड ६३ लाख ७ सय ७५ रुपैयाँ आयोगलाई उपलब्ध गराएको छ। सुरक्षा बाहेक १३ अर्ब खर्च लाग्ने अनुमान थियो। तर, अब दुई चरणमा चुनाव गरेपछि खर्च बढ्नेछ। भण्डै दोब्बर हुनसक्ने अनुमान छ।

२. मतदान शिक्षा सामग्री खेर जाने

निर्वाचन आयोगले करोडौं खर्च गरेर 'वैशाख ३१ गते मतदान गरौं' लगायतका अपिल गरिएको मतदाता शिक्षा सामग्री तयार पारेको छ। तर,

निर्वाचन शिक्षा कार्यक्रम प्रभावकारी भइनसक्दा यो काम नलाग्ने भएको छ।

अब पहिलो चरणमा तीनवटा प्रदेशमात्र चुनाव हुनेछ। बाँकी चार प्रदेशमा दोस्रो चरणमा मात्र चुनाव हुनेछ। अब दोस्रो चरणको निर्वाचन हुने स्थानका लागि फेरि नयाँ मतदान शिक्षा सामग्री छापनुपर्ने भएको छ।

३. मतदाता परिचय पत्र फेरि छान्नुपर्ने

दुई चरणमा चुनाव गर्ने निर्णयसँगै सरकारले प्रदेश नम्बर २ र ५ मा स्थानीय तहको संख्या पनि बढाउने भएको छ। यसका लागि कार्यदल बनेको छ।

स्थानीय तहको संख्या हेरफेर भएसँगै आयोगले तयार पारेको मतदाता परिचयपत्र फेरि छान्नुपर्नेछ। १ करोड ४१ लाख ५४ हजार ४८२ मतदाता छन्। उनीहरूको सबैको मतदाता परिचयपत्र तयार भएको छ, जसमा उनीहरूको स्थानीय तह र मतदान स्थलसमेत तोकिएको हुनेछ। जब जहाँ-जहाँ स्थानीय तहको संख्या र सीमा हेरफेर हुन्छ, त्यहाँ असर गर्छ र त्यहाँको मतपत्र फेरि छान्नुपर्छ। यो निर्वाचन आयोगका लागि अप्ठेरो विषय हो।

यदि हालै मधेसी मोर्चामा आवद्ध भएका ६ दलले

भएको आफ्नो स्थानीय प्रतिनिधि छान्दा हामीले धेरै होस पुर्‍याउन जरुरी छ। स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रबारे ज्ञान नभएको, नेतृत्व क्षमता नभएका, भ्रष्ट तथा अयोग्य उम्मेदवारलाई कुनै पनि हालतमा भोट हालेर स्थानीय शासनको जिम्मा दिनुहुँदैन। स्थानीय तहमा नेतृत्व गर्न उम्मेदवारी दिएका कुनै पनि दल वा स्वतन्त्र व्यक्तिसँग हामीले उनीहरूका भावी योजना लिपिबद्धरूपमा माग्नुपर्छ। जसले आफ्नो गाउँपालिका वा नगरपालिकाको नेतृत्व गर्ने सोच बोकेका छन्, उनीहरूले आगामी पाँच वर्षको लागि आफ्नो कार्ययोजनासहितको घोषणापत्र सार्वजनिक गर्न सकेनन् भने जुनसुकै पार्टीको भए पनि भोट नदिऊँ। राजनीतिक दलले केन्द्रबाट बनाएको घोषणापत्रलाई आधार मानेर स्थानीय प्रतिनिधिलाई भोट नहालौं। हरेक स्थानीय उम्मेदवारसँग छुट्टाछुट्टै कार्ययोजना माग गरौं। हरेक उम्मेदवारलाई आफ्ना आफ्ना कार्ययोजनासहितको घोषणापत्र सार्वजनिक गर्न प्रोत्साहन गरौं।

आजैबाट सोध्न थालौं- उम्मेदवारज्यू, तपाईंले शासन गर्न आकांक्षा देखाएको गाउँपालिका वा नगरपालिका कस्तो बनाउनुहुन्छ, तपाईंको घोषणापत्र खोइ ?

एकता गरेर बनेको नयाँ दल राष्ट्रिय जनता दललाई उसको माग अनुसार छाता चुनाव चिन्ह लिएर चुनाव लड्न दिने हो भने मतपत्र पनि फेरि छान्नुपर्ने हुन्छ। तर, निर्वाचन आयोगले यो पटकका लागि सम्भव नभएको बताएको छ।

४. कर्मचारी व्यवस्थापनमा समस्या

निर्वाचन आयोगले चुनावी प्रयोजनका लागि न्यायाधीशदेखि सरकारी कर्मचारीलाई खटाएको छ। उनीहरूलाई निश्चित समयका लागि मात्र खटाइएको थियो। तर, अब एक महिनापछि अर्को निर्वाचन हुने भएपछि खटिएका कर्मचारीलाई फिर्ता बोलाएर फेरि पठाउने कि लामो समयसम्म राख्ने भन्ने समस्या परेको छ।

५. सरुवा-बदुवा प्रभावित

निर्वाचन आचारसंहिता लागू भएपछि सरकारले गर्ने सबै सरुवा बदुवा रोकिएको छ। कतिसम्म भने नेपाल प्रहरीको एआईजीका साथै डीआईजी बदुवा हुन सकेको छैन। तर, अब चुनाव दुई चरणमा हुने भएपछि जेठ ३१ गतेसम्म सरुवा बदुवा प्रभावित हुने भएको छ।

राजनीतिक चेपुवामा पुनर्निर्माण

- कृष्ण आचार्य, काठमाडौं

चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकाकी जुलु गिरीको घर डीपीसी गरेर छाडेको दुई महिना बित्न लाग्यो। मापदण्डअनुसारै घरको जग निर्माण गरेको प्राविधिकहरूले प्रमाणित गरिसके। तर दोस्रो किस्ताको रकम पाउन सकिएको छैन। उनले भनिन्, 'छाप्रामा बस्दा आसैआसमा स्वर्गको बास हुने बेला भइसक्यो।'

पुनर्निर्माण प्राधिकरणले दोस्रो किस्ता अनुदानको लागि जिल्लामा रकमसमेत निकास गरिसकेको छ। तर चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिकामा डीपीसीदेखि घर निर्माण सम्पन्न गर्ने कसैले पनि त्यो पाउनसकेका छैनन्। 'आउँछ-आउँछ भन्छन्,' उनले सरकारी अधिकारीले दिएको प्रतिक्रिया सुनाउँदै भनिन्, 'पैसा दिदैनन्।'

उनकी छिमेकी कमला ज्योति गिरीले पनि सरकारले तोकेकै मापदण्डअनुसार घर निर्माण सम्पन्न गरेको एक महिना बितिसक्यो। उनले अहिलेसम्म सरकारले दिने भनिएको पुनर्निर्माण अनुदानको दोस्रो र तेस्रो किस्ता पाउनसकेकी छैनन्। 'पहिलो किस्ता ५० हजार लिएर घर बनाउन सुरु गर्थौं। दोस्रो किस्ता नै आएन। घर निर्माण किन रोक्नु पैसा आइहाल्छ भनेर आफन्तसँग सापटी लिई घर सम्पन्न गर्ने,' उनले भनिन्, 'प्राविधिकहरूले आएर परीक्षण पनि गरिसके। तर पैसा दिदैनन्।'

पुनर्निर्माण प्राधिकरणको नीतिअनुसार यी दुवै परिवारले तत्कालै अनुदानको रकम पाउनुपर्ने हो। किनकि सरकारको मुख नताकी घर निर्माण सम्पन्न गर्नेलाई एकमुष्ट तीन लाख रुपैयाँ अनुदान दिने निर्णय प्राधिकरणले गरिसकेको छ। डीपीसी गरेपछि पनि तत्कालै दोस्रो किस्ता लिएर घर बनाउन पाउने घोषणा प्राधिकरणको छ। उक्त नगरपालिकाका स्थानीय कसैले पनि दुवै नीतिअनुसारको सुविधा भोग गर्न पाएका छैनन्। 'एकमुष्ट रकम त कहाँ पाउनु?' घर निर्माण सम्पन्न गरिसकेकी ज्योतिले भनिन्, 'दोस्रो किस्ताको डेढ लाख दिएर आफन्तसँग लिएको ऋण फिर्ता गरिदिनु हुन्थ्यो।'

केन्द्रीय तहको नीतिगत निर्णय र स्थानीय तहमा पीडितहरूले भोग्नुपरेको विरोधाभाषपूर्ण पुनर्निर्माणको यो एउटा प्रतिनिधि वास्तविकता हो। नीतिगत कार्ययोजनाभित्र पर्न नसकेर घर पुनर्निर्माण गर्न नपाई सास्ती भोग्ने उत्तिकै छन्। सरकारले नै तोकेको मापदण्ड पूरा गरिसकेकाहरूले समेत सास्ती बेहोर्दै आएका छन्। आस गर्दै, अनुदानको लागि प्रयास गर्न थालेको दुई वर्ष बितिसक्यो। पुनर्निर्माणमा ठोस उपलब्धि हुनसकेको छैन। यसका पछाडि सिंहदरबारभित्रको प्राधिकरणमा कसको हालीमुहाली हुने भनेर जेलिएको राजनीति नै प्रमुख कारण मानिन्छ। सत्ताको यस्तो राजनीतिक भुमरी पार गरी

केही नीतिगत काम अघि बढे पनि लामो समयदेखि स्थानीय निकायमा जनप्रतिनिधिको अभाव र त्यसको विकल्पमा काम गरिरहेका कर्मचारीको इच्छाशक्तिका कारण पुनर्निर्माणको कामले गति नै लिनसकेको छैन। पीडितलाई नीतिगत अप्ठेराहरू देखाई काम अघि बढ्न नसकेको बताउने गरे पनि पुनर्निर्माण नहुनुको प्रमुख दोष भने सत्ताकेन्द्रित दलहरूकै चरित्र हो।

कसरी दोषी ?

प्रमुख राजनीतिक दलहरू काँग्रेस, एमाले र माओवादी केन्द्रबीच पुनर्निर्माण प्राधिकरणको नेतृत्व कसले गर्ने भन्ने विषयमै भूकम्प गएको ९ महिनासम्म नयाँ संयन्त्र बन्न सकेन। तर दलहरूबीच पुनर्निर्माणका लागि नयाँ संयन्त्र आवश्यक रहेको भनी बहसमा उत्रिएपछि पुराना संयन्त्रले पनि पुनर्निर्माणको कामलाई अघि बढाएनन्। पुनर्निर्माणको काम 'फास्ट ट्र्याक'मा गर्नुपर्ने भन्दै प्रमुख राजनीतिक दलहरूबीच बल्लबल्ल सहमति जुटाएर तत्कालीन प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाले भूकम्प गएको दुई महिनापछि प्राधिकरणसम्बन्धी अध्यादेश जारी गरे। अध्यादेश आए पनि दलहरूबीच र पार्टीमै आन्तरिक कलहका कारण प्राधिकरणको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सीईओ) नियुक्ति गर्न कोइराला सरकारलाई ५२ दिन लाग्यो। अरूको विरोधका बीच आफैले रूचाएका व्यक्ति तथा तत्कालीन योजना आयोगका उपाध्यक्ष गोविन्द पोखरेललाई सीईओमा नियुक्त गरे। काँग्रेसभित्र र अन्य पार्टीहरूबाट उक्त नेतृत्व हत्याउने अर्को खेल सुरु भयो। योजना आयोगमा हुँदा तुलनात्मक रूपमा केही काम गर्न सफल भएर हौसिएका पोखरेलले गर्दैपर्ने काममा ध्यान दिन सकेनन्।

पुनर्निर्माणको काम पुनःसंक्रमणमा फस्यो। नयाँ संविधान जारीसँगै सत्तारोहण गरेका केपी शर्मा ओलीले आफ्ना आर्थिक विश्वासपात्र तथा योजना आयोगका उपाध्यक्ष युवराज खतिवडालाई पुनर्निर्माणको जिम्मेवारी दिए। उनले पुरानै संयन्त्रबाट पुनर्निर्माणको काम अघि बढाउने भए। समन्वय र कार्यक्रम स्वीकृतिको जिम्मेवारी योजना आयोगलाई तोकियो। आयोगले केही कार्यक्रम स्वीकृत गरी अघि बढाउन सम्बन्धित मन्त्रालयहरूलाई निर्देशन दिने काम गर्‍यो। नयाँ संयन्त्र गठनको गृहकार्य जारी रह्यो। नयाँ ऐन कसरी ल्याउने र त्यसमा कसले नेतृत्व लिने भनेर फेरि काँग्रेस, एमाले र एमाओवादी केन्द्रबीच विवाद छँदै थियो। लामो समयको छलफलपछि केही समझदारी गरेर २०७२ भदौ २९ गते प्राधिकरण विधेयक संसदमा पेस भयो। अध्यादेशअनुसार नियुक्त गरेका प्रमुख कार्यकारी पोखरेललाई नै प्राधिकरणको नेतृत्व दिनुपर्ने अडान

काँग्रेसले लियो। सरकारमा काँग्रेस नरहेको एमाले र एमाओवादी सत्तारूढ रहेकाले उनीहरूले आफ्नै पार्टी निकटका व्यक्तिले नेतृत्व पाउनुपर्ने अडान लिए।

यी दुई अडानको चपेटामा करिब ४ महिना संसदको विधायन समितिमा पुनर्निर्माणसम्बन्धी विधेयकको मस्यौदा अडिक्‍यो। जनस्तरको दबाब र आलोचना थपेर नसकेर काँग्रेस आफ्नो अडानबाट पछि हट्यो। २०७२ पुस एक गते संसदबाट विधेयक जारी भयो। त्यसको ८ दिनपछि तत्कालीन प्रधानमन्त्री केपी ओलीले सीईओमा सुशील ज्ञवालीलाई नियुक्त गरे। सिभिल इन्जिनियर ज्ञवाली प्राधिकरणको सीईओ नियुक्त पूर्व नगर विकास कोषको कार्यकारी निर्देशक थिए। उप-सचिव तहका ज्ञवालीलाई मन्त्रालयका सचिवहरूलाई समेत समन्वय गर्ने जिम्मेवारी दिइएपछि कर्मचारी तहबाटै असहयोगको श्रृंखला सुरु भए। पुनर्निर्माण प्राधिकरण ऐनको दफा ११ ले 'नेपाल सरकारद्वारा मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालयबाट प्रशासन, व्यवस्थापन, अर्थशास्त्र, इन्जिनियरिङ वा विकास योजनाको विषयमा कम्तीमा स्नातकोत्तर गरी वर्षको अनुभव हासिल गरेका व्यक्तिहरूमध्येबाट प्रमुख कार्यकारी हुनुपर्ने' व्यवस्थाअनुसार ज्ञवालीको स्नातकोत्तर अवधि १५ वर्ष नपुगेको भन्दै सर्वोच्च अदालतमा मुद्दा पनि पत्र्यो। उच्च तहका कर्मचारी नै प्राधिकरणमा गएर काम गर्न मानेनन्। तल्लो तहमा पनि दरबन्दीअनुसार कर्मचारी खटाउन सरकारले सकेन।

कर्मचारीतन्त्रको असहयोग र आलोचनाबीच ज्ञवालीले विपदपछिको पञ्चवर्षीय पुनर्निर्माण खाका र अन्य केही नीतिगत संरचनाहरू तयार पारे। उपाध्यक्ष खतिवडाले योजना आयोगबाट स्वीकृत गराएका कार्यक्रमहरूलाई प्राधिकरणबाट पुनः स्वीकृत गराउने काम उनले सुरु गरे। केही अघि बढेका पुनर्निर्माणका कामसमेत रोकिए। बल्लतल्ल दोलखाको सिङ्ग्रीबाट २०७२ फागुनदेखि पीडितलाई अनुदानको पहिलो किस्ता वितरण पनि सुरु भएको थियो। माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाललाई प्रधानमन्त्रीमा समर्थन गर्दै सत्तामा पुगेको काँग्रेसले पुनः सीईओ ज्ञवाली हटाउने खेल सुरु गर्‍यो। काँग्रेसको दबाबमा प्रधानमन्त्री दाहाल नेतृत्वको सरकारले गत पुस १३ गते काम चिर्तबुझ्दो नभएको भन्दै उनीसँग स्पष्टीकरण सोध्यो। दुई पटक स्पष्टीकरण सोधेपछि अन्ततः उनलाई हटाउँदै पुनः पोखरेललाई नै सीईओ बनाइयो। गैरकानुनी रूपमा आफूलाई हटाइएको भन्दै ज्ञवालीले सर्वोच्चमा मुद्दा दर्ता गराएका छन्। मुद्दा फैसला हुन भने बाँकी नै छ। यसबाहेक उनलाई नियुक्त गर्ने हालको प्रमुख

प्रतिपक्ष दल एमाले कुनै न कुनै रूपमा सीईओ पोखरेललाई हटाउने खेलमै छ। 'एमाले निकटका कार्यकारी सदस्यहरू र एमालेमा शुभेच्छा राख्ने कर्मचारीले हाल पोखरेललाई असहयोग गरिरहेका छन्,' प्राधिकरणका एक अधिकारीको दाबी छ, 'पोखरेलको पनि ताल उस्तै होला जस्तो छ।' सीईओ ज्ञवालीलाई पनि कर्मचारी तथा राजनीतिक दलले सोही व्यवहार गरेका थिए।

राजनीतिक आस्था, गुण-दोषको आधारमा व्यवहार हुने गरेपछि जुन कुनै आए पनि कामभन्दा पद जोगाउने ध्याउन्नमा सीईओ लाग्न थाले। अपेक्षाअनुसारको पुनर्निर्माणको काम पहिलो पनि अघि बढेन, अहिले पनि त्यस्तै छ। यही कारणले भूकम्प गएको तेस्रो वर्षातमा पनि पीडित भने टिन र स्याउलाको छाप्रोमै बस्नुपर्ने बाध्यता आइलागेको छ। पुनर्निर्माणमा हालसम्म देखिएका मुख्य यी तथ्यहरूबाट पुनर्निर्माणको अवरोधक प्रमुख राजनीतिक दलहरूको चरित्र नै देखिएको छ। पीडितको मुद्दालाई प्राथमिकतामा राखेर राजनीति गर्नुपर्ने दलहरूले नेतृत्व कसले लिने भन्ने खेलले पुनर्निर्माणको काम अघि बढाउन नसक्नु राजनीतिक बेइमानी हो।

अहिलेसम्म के बने ?

निजी घर- भूकम्प गएको दुईवर्षे यो अवधिमा सरकारले दिने भनिएको तीन लाख रुपैयाँ अनुदान पुरै लिएर निर्माण सम्पन्न गर्ने पीडित कोही पनि छैन। जसले घर निर्माण गरिसकेका छन्, उनीहरूले आफैले लगानी गरेर बनाएका हुन्।

गैरसरकारी संस्थाको सहयोगमा घर निर्माण सम्पन्न

गर्ने पनि केही छन्। अनुदान वितरणमै ढिलाइ भइरहेका कारण सरकारले दिएको तेस्रो किस्ताबाटै घर बनाउनेको संख्या छैन। जबकि जग उठाइसकेपछि दोस्रो किस्ता रकम पाउनेको संख्या १ हजार २ सय ८९ मात्रै छ। प्राधिकरणको तथ्याङ्कअनुसार सरकारको मुख नताकी घर निर्माण गर्नेहरूमा १८ हजार ५ सय ९३ हो। दोस्रो किस्ता पाई घर निर्माण सम्पन्न गर्नेको संख्या ३ हजार ५ सय ८१ छ। भूकम्प अति प्रभावित ११ जिल्लाको यो तथ्याङ्कको आधारमा जम्मा क्षतिग्रस्त घरहरूमध्ये हालसम्म ३ दसमलब ५३ प्रतिशतले मात्रै घर निर्माण सम्पन्न गरेका हुन्। ११ जिल्लामा क्षति भएका निजी घरको संख्या ६ लाख २६ हजार ६ सय ९५ हो। तीमध्ये पहिलो किस्ताको ५० हजार रुपैयाँ नै नपाउने पीडितहरू पनि छन्। ८० हजार ६ सय ९९ परिवारले त पहिलो किस्ताको रकमसम्म पाउन नसकेका हुन्। यो तथ्याङ्कले पुनर्निर्माणको काम अत्यन्त धिमा गतिमा अघि बढेको पुष्टि गर्छ।

सार्वजनिक संरचना- बौद्धनाथ स्तुपाबाहेक कुनै पनि पुरातात्विक सम्पदाको पुनर्निर्माण हुनसकेको छैन। बौद्धनाथ पनि सम्बन्धित विकास समितिमार्फत पुनर्निर्माण भएको हो। प्राधिकरणका अनुसार सम्पदा पुनर्निर्माणका लागि पाँचवटा दातृ राष्ट्रसँग समझदारी पत्र (एमओयू) मा हस्ताक्षर भएको छ। विश्व सम्पदा सूचीमा रहेका सम्पदाहरूको तत्कालीन संरक्षण गर्दै पुनर्निर्माणको काम बल्ल सुरु भएको छ। प्राधिकरणका अनुसार पाटन दरबार क्षेत्रका २८, वसन्तपुर क्षेत्रमा १२, भक्तपुर दरबार क्षेत्रमा

११, स्वयम्भू क्षेत्रमा ४, पशुपति क्षेत्रमा २१, चाँगुनारायण परिसरमा ५ सम्पदाको पुनर्निर्माण काम भइरहेको छ। ऐतिहासिक महत्त्व बोकेको धरहरा निर्माणको काम त सुरु नै हुनसकेको छैन। धरहराको बृहत् डिजाइन भइरहेको छ। निर्माणको जिम्मा नेपाल टेलिकमलाई दिइएको छ। काम भने सुरु भएको छैन।

सरकारी भवनतर्फ हालसम्म राष्ट्रपति कार्यालयमा अस्थायी भवनको निर्माणमात्रै सम्पन्न भएको छ। प्राधिकरणका अनुसार सरकारी २ सय ८८ वटा अस्थायी भवन निर्माण हुनुपर्नेमा ७६ वटा भएको छ। ४५ वटा सरकारी भवन निर्माणको लागि ठेक्का सम्झौता भएको छ। २२ वटा भवन निर्माणको लागि टेण्डर आह्वान भएको छ। ९८ वटा भवनको डिजाइन तयार पार्ने काम भइरहेको प्राधिकरणले जनाएको छ। बाँकी ५० वटा सरकारी भवनको ठेक्का प्रक्रिया अघि बढाउने तयारी छ। सरकारी तवरबाटै विद्यालय निर्माणको काम भने हुनसकेको छैन। विद्यालय व्यवस्थापन समिति र केही गैरसरकारी संस्थाको सहयोगमा विद्यालय भवनहरू भने निर्माण भएको प्राधिकरणको प्रगतिमा उल्लेख छ।

प्राधिकरणका अनुसार भूकम्पले अति कम प्रभावित १७ जिल्लामा विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट ८ सय १६ भवनको मर्मत तथा पुनर्निर्माण भएको छ। १ हजार २ सय ५० विद्यालय भवन गैरसरकारी संस्थाले निर्माण गरिदिने सम्झौता भएको थियो। यसमध्ये ३ सय भवनको मर्मत तथा पुनर्निर्माण गैरसरकारी संस्थाहरूले गरेका छन्।

विष्णुदेवी र बालकुमारी देवीको यज्ञ सम्पन्न

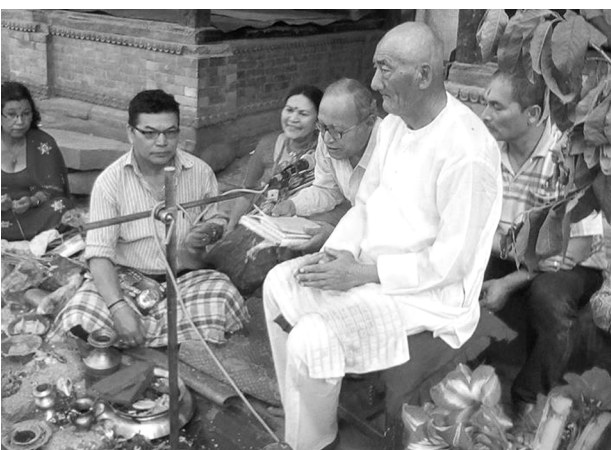
कीर्तिपुर। ज्येष्ठ नागरिक सेवा केन्द्रको आयोजनामा पाँगा लाछीमा विष्णुदेवी र बालकुमारी देवीको पूजा, यज्ञ, होम बैशाख ९ गते सम्पन्न भयो।

ज्येष्ठ नागरिक सेवा केन्द्रका संचालकहरूको कलश यात्राले पाँगा परिक्रमा गरेपछि पूजा सुरु गरेको थियो।

पूजा गुभाजु पद्मरत्न बज्राचार्यले गर्नुभएको थियो।

त्यस अवसरमा ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई माला र खाडा ओढाई सम्मान गरिएको थियो। उक्त पूजामा पाँगावासीहरूले दान दक्षिणा चढाएको थियो जसबाट १ लाख रुपैयाँ नगद संकलन भएको आयोजकले जनाएको छ।

अब विष्णुदेवी र बालकुमारीको मूर्तिमा टीका र जथाभावी अक्षेता चढाउन निषेध गरेको छ।

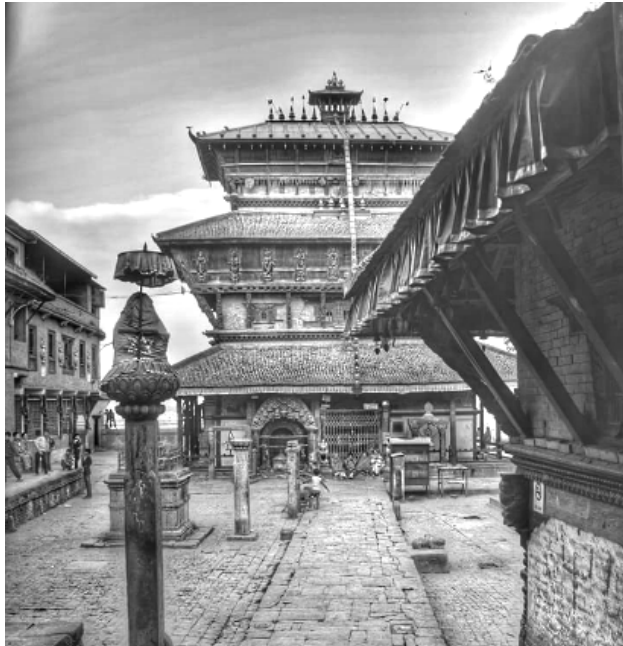
कूल देवता पूजा देवाली

बैशाख शुक्लपक्ष अक्षय
तृतीया कूल देवताको पूजा गर्ने
दिन देवाली हो । हामी नेपालीहरूले
मनाइआइरहेको विभिन्न
चाडवर्षहरू मध्ये यो देवाली पनि
एक हो । पुर्खा वंश अथवा कूलका
सबभन्दा पुरानो जेठोलाई कूल
घरमा स्थापना गरी कूल देवता
मानी आएको हो । सुरु सुरुमा
जेठोलाई आजु र जेठीलाई अजी
भनी देव र देवीहरूलाई मानी पुज्ने
गरी आएको थियो । ब्रम्हा, विष्णु
र महेश्वर सृष्टि संभार र संहार
गर्ने भनी सनातन धर्ममा मानी
आएको र यिनै तीनको एके रुप
महादेव भएकोले सृष्टि कर्ता पुर्खाको
रुपमा महादेवलाई कूल देवता मानी
आएको थियो । सृष्टि देखिन
हालसम्म आउँदा कूल वंशहरू
विभाजन भई स्थानान्तर हुँदै जाँदा
जहाँ पुरयो वहाँ नै आफ्ना कूलको
संरक्षणको लागि स्थानीय देव
देवीहरूलाई आफ्नो कूल देवता
मान्ने गरी आएका छन् ।

कीर्तिपुरका एक थरीले बाघभैरवलाई कूल देवता मानी आएका छन् । कहावत अनुसार महादेव विभिन्न क्षेत्रमा भ्रमण गर्दै कीर्तिपुरको जंगलमा आईपुग्दा सारै भोक लागेछ र त्यहाँ भेंडाहरु चरिरहेको देखेपछि, भैरवको रुप लिएर भोजन गरी दिएछन् । भेंडाहरु हराएकोले त्यहाँका बासिन्दाहरु कराउन थालेपछि भैरव

रूपको दर्शन दिई मलाई भोक लागेर
भेँगाहरु खाईसकें अबदेखि यस्तो
क्षेत्रको संरक्षण गर्ने जिम्मा म
लिन्छु। दुक्क भएर बस्नु भनी
सम्झाएकाले त्यहाँ देखिन
आफूहरुको संरक्षण गर्ने संरक्षकको
रूपमा बाघभैरवलाई कूल देवताको
रूपमा पूजा गर्ने गरिआएका छन्
।

त्यस्तै पांगामा पनि पहिले पहिले मानिसहरू हराउँदै गएको र ज्योतिषीले माता बालकुमारीलाई राँगो बली चढाई दिएमा रक्षा गर्नेछ् भनी दिएको सललाह अनुसार जात्रामा 'मण्ड म्ये' अर्थात् जिउँदो राँगोको रगत चढाई पूजा गरेदेखिन मानिस हराउन छोडी रक्षा भएकोले बालकुमारीलाई संरक्षकको रूपमा देवालीमा पूजा गर्ने गरी आएका छन्। यसरी नै काठमाडौँका धेरैले परम्परा अनुसार भद्रकाली मातालाई, विश्वकर्मा वहालकाले विश्वकर्मा महादेवलाई, असनका शाक्यहरूले कलेश्वर महादेवलाई, ओमवहालका शाक्यहरूले दुम्चा महादेवलाई, ओमवहालकै बज्राचार्यले अट्को नारायणलाई, ताम्राकारहरूले उग्रचण्डीलाई, अधिकारी र सुनारहरूले बालकुमारी कलंकी माईलाई, राणाहरूले थापाथलीको श्रीकुमारीलाई र शाहहरूले दक्षिणकालीलाई कूल देवता मानी पूजा गरी आएका

छन् ।

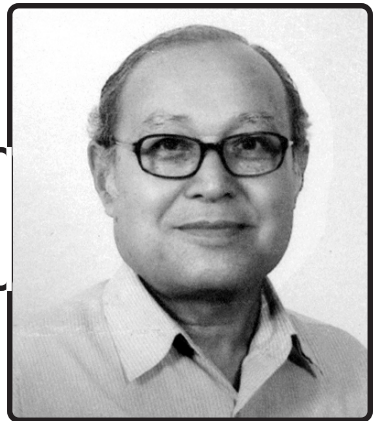
कूल देवता भनेको देवताहरूको पनि हुने रहेनछन् । रातो मच्छिन्द्र नाथको पूर्णचण्डी र सेतो मच्छिन्द्र नाथको तीनधारा पाठशालासँगैको देवीलाई कूल देवता मानी आएका छन् ।

कूल देवता यस्तो
भएपनि हाल आएर देवालीको दिन
विभिन्न स्थानमा देवता स्थापना
गरी पूजा गर्ने गरिआएको पनि
देखिन्छ । यसको कारण पूजाको
बेलामा एकै कलका एकै स्थानमा

मिलेर बस्न नसकी मूल देव स्थानमा
बली दिने बोका पर्साई लगी जहाँ
पायक पछि त्यस स्थानमा अमूर्त
रूपको देवता स्थापना गरी बली
दिएपछि देवता स्थानान्तर गरेको
मानी कूलबाट छुट्टिएर त्यहाँ पूजा
गर्ने गरिआएका पनि छन् ।

पहिले पहिले यो कूल
देवताको पूजाको दिन आफ्नो
कूलका सबै परिवारहरु मिली पूजा
जाने गर्दथे । कूल घरमा स्थापना
गरिराखेको देवता र त्यसको
तोरणसहित निखर कालो बोला

**- अर्जुन महर्जन
पाँगा, सहिदपथ**

दोहो-याई कुस्लेहरूबाट मुहाली बाजा बजाउन लगाई जेठोले पूजा बोकी आफ्नो पुरेतहरूका साथ देवाली पूजा जाने गर्दथे । यो दिनमा आफ्नो कूलमा वर्षभरि नयाँ थपिएका बहारी र पाएका बच्चाहरूलाई छुट्टै पूजा राखी विधिपूर्वक कूल देवताको देव स्थलमा भित्र्याएपछि मात्र उनीहरूलाई आफ्नो कूलको परिवार मान्ने चलन थियो । हाल आएर धेरैले यसरी सगोलमा नयाँ धेरै पिच्छे पूजा जाने गरेकोले यसरी सबै मिली विधिपूर्वक पूजा आउने गरेको कम मात्र देखिएको छ । यो देवालीको पूजा गर्ने मुख्य दिन अक्षय तृतीया भएपनि केही कारणले नमिलेमा जेष्ठ शुक्ल कुमार षष्ठी सिथीको दिनसम्ममा पूजा गर्ने गर्दछन् । यसरी कूलको संरक्षण गर्न संगठित रूपमा परिवार मिली

कूल देवता पूजा गर्नु राम्रो संस्कृति
र परम्परा हो । तर पनि हाल
आएर व्यक्तिवादी सिद्धान्त अनुसार
समाज चलिआएकोले परिवारलाई
संगठित रुप दिई बस्ती विकास
गर्न गान्हो हुँदै आइरहेको छ ।
हामी समाजवादी आएर बस्ती
विकास गर्न चाहने हो भने यस्तो
संस्कृति र परम्परालाई सुधार गरी
संचालनमा ल्याएर हाम्रो
समाजलाई संगठित बनाई सुधार
गर्न सकिने हन्छ ।

मानिस सामाजिक प्राणी भएकोले समाजको संस्कार र परपरालाई बचाई आवश्यक परिमार्जन गरी समाज विकास गरी जीवन यापना गरौं ।

जय संस्कृति ! जय
परम्परा !

कूल देवताय् नमो नमो
!

सिमाङ्कन हेरफेर गर्दा सम्बन्धित प्रदेशको सहमति नचाहिने संशोधनको निर्णय

काठमाडौं । मधेसी मोर्चाको माग पूरा गर्ने नाममा राष्ट्रघाती संविधान संशोधन प्रस्ताव संसदमा ल्याएर पुनः फिर्ता लिएको प्रचण्ड नेतृत्वको वर्तमान सरकारले त्यस्तै अर्को प्रस्ताव दर्ता गर्ने निर्णय गरेको छ । सरकारले मधेसी मोर्चासँग भएको सहमतिअनुसार संविधान संशोधन विधेयकलाई परिमार्जनसहित 'फास्ट ट्र्याक'बाट अघि बढाउने निर्णय गरेको छ ।

मन्त्र परिषदको आइतबारको बैठकले संशोधनम विधेयकमा गरिने परिमार्जन पनि पास गरेको छ । संशोधन विधेयकको धारा (७) को उपधारा (३) मा भाषा आयोगको सिफारिसमा नेपालमा बोलिने मातृभाषाहरूलाई अनुसूचीको रूपमा राख्ने प्रस्ताव पठाउने निर्णय गरेको छ ।

अधिकारसम्पन्न संघीय
आयोग गठनको नीतिगत सहमति
गर्दै धारा २९६ को आयोग
गठनसम्बन्धी व्यवस्थामा
समानुपातिक-समावेशी शब्दावली
थप गर्ने निर्णय गरेको छ ।

साथै धारा (२७४) मा रहेको प्रदेशहरूको सीमाङ्कन गर्दा सम्बन्धित प्रदेशहरूको सहमतिमा गर्ने व्यवस्थालाई परिमार्जन गरी सम्बन्धित प्रदेशको परामर्शमा गर्ने शब्दावली राख्ने प्रावधानसहित संविधान संशोधन प्रस्ताव परिमार्जन गरेर संसदमा पठाउने निर्णय गरेको छ ।

यदि यो संशोधन पास भएमा अब कुनै पनि प्रदेशको सीमाङ्कन हेरफेर गर्दा सम्बन्धित प्रदेशको पनि सहमति चाहिँदैन ।

संशोधन विधेयक आएको ३१ दिनभित्र परामर्शको लागि पठाइनेछ । तर, सम्बन्धित प्रदेशसभाले सहमति नदिए पनि संघीय संसदले गर्नसक्नेछ ।

अहिले संविधानमा सम्बन्धित प्रदेशका साथै बहुसंख्यक प्रदेशले सहमति दिएमात्रै सीमाङ्कन हेरफेर गर्नसक्ने व्यवस्था छ ।

सरकारले संसदमा दर्ता गराएको संशोधनमा सम्बन्धित प्रदेशको सहमति लिए पुराने व्यवस्था थियो। तर, मधेसी मोर्चाले अस्वीकार गरेपछि अब परामर्शमात्र लिने व्यवस्था गरिएको छ।

यदि यो संशोधन पास भएमा अब कुनै पनि प्रदेशको सीमाङ्कन हेरफेर गर्दा सम्बन्धित प्रदेशको पनि सहमति चाहिँदैन । संशोधन विधेयक आएको ३१ दिनभित्र परामर्शको लागि पठाइनेछ । तर, सम्बन्धित प्रदेशसभाले सहमति नदिए पनि संघीय संसदले गर्नसक्नेछ ।

कानुनमन्त्री अजयशंकर
नायकले भने, 'आजको मन्त्रिपरिषद्
बैठकले सम्बन्धित प्रदेशको
परामर्श लिए पुनर् गरी संशोधन
विधेयक परिमार्जन गर्ने निर्णय
भएको छ ।'

उनका अनुसार अब बस्ने संसद बैठकमा संशोधन विधेयक पेश हुनेछ र संसदीय प्रक्रियाअनुसार संशोधन हाल ७२ घण्टा समय दिइनेछ । उक्त समयमा सत्तारूढ दलका प्रमुख सचेतक वा सांसदले यो निर्णयअनुसार संशोधन दर्ता गर्नेछन

र फास्ट ट्रयाकबाट पारित गरिने छ ।

स्थानीय तहको पहिलो चरणको निर्वाचनअघि नै संविधान संशोधन विधेयक पास गर्ने तयारी छ ।

प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल र प्रमुख प्रतिपक्षी नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीबीच आइतबार करिब एक घण्टा वार्ता भएको छ ।

ओली निवास
बालकोटमा भएको वार्तामा
प्रधानमन्त्री दाहालले शनिबार
साँझ मधेसी मोर्चासँग सहमति
भएको र सो सहमतिमा समर्थन
जनाउन आग्रह गरेका थिए ।
ओलीले सहमतिको लिखित हरेपछि
मात्रै आफूले यो विषयमा जवाफ
दिने बताएका थिए ।

यसअघि प्रधानमन्त्री दाहाल सिंहदरबारमा जारी मन्त्रिपरिषद् बैठक छोडेर ओलीलाई भेट्न उनको निवास बालकोट गएका थिए ।

शनिवार साँझ सरकार
र मध्येसी मोर्चाबीच संविधान
संशोधन प्रस्ताव परिमार्जनसहित
पारित गर्ने र दुई चरणमा स्थानीय
तहको निर्वाचन गर्ने सहमति भएको
थियो ।

मोर्चासँग सहमति गर्दा आफूलाई बेवास्ता गरेको भन्दै एमाले नेताहरूले असन्तुष्टि जनाएका थिए । मोर्चासँगको सहमतिलाई लिखित रूप दिनुअघि प्रतिपक्षीलाई पनि विश्वासमा लिन प्रधानमन्त्री दाहालले एमाले अध्यक्ष ओलीलाई भेटेका हुन् ।

नयाँ वर्ष २०७४ को उपलक्ष्यमा
सम्पूर्ण शुभेच्छुक, सहयोगी एवं सदस्य महानुभावहरूमा
हार्दिक मंगलमय शुभकामनाका साथै,

યસ જન પોલિવિલનિક, તગઃવપીમા મા થપ નચાં સેવા સુવિધા સમ્બન્ધી જાનકારી,

- ❖ वरिष्ठ बालरोग विशेषज्ञ डा.रोजेन सुन्दर श्रेष्ठ, हरेक आईतवार र बुधवार वेलुका ५-७ वजे सम्म
- ❖ थाईराइड, स्तन, अण्डकोष, नशा र गाँठागुठीकोको भिडियो एक्स-रे (रेडियोलोष्टि डा.रोसु थापा)
- ❖ बाङ्गोतिङ्को दाँत मिलाउने (Orthodontics and Dentofacial Orthopedics) (डा.सुरेन्द्र महर्जन)

जन पोलीक्लिनिक्बाट उपलब्ध भइरहेका विशेषज्ञ तथा स्वास्थ्य सेवाहरूको तालिका
फिजिसियन डा. गौतम राई: सोमबार, बुधबार-शुक्रबार विहान ११:३० - १२:३० बजे
हाड जोर्नी विशेषज्ञ डा. सुमनराजा श्रेष्ठ: सोमबार विहान ७:०० - ८:०० बजे
हाड जोर्नी विशेषज्ञ डा. सुमनराजा श्रेष्ठ: शनिबार विहान ८:०० - ९:३० बजे
हाड जोर्नी विशेषज्ञ डा. सैलेन्द्र श्रेष्ठ: बुधवार विहान ८:३० - ९:३० बजे
मुटु रोग विशेषज्ञ डा. सुबोध कसाकार: शुक्रबार दिउँसो ३:३० - ६ बजे
रेडियोलोजि विशेषज्ञ डा. रोस्सु थापा: आइतबार, बुधवार विहान ७ - ८ बजे
चर्मरोग विशेषज्ञ डा. हरिनारायण गुप्ता: सोमबार, बुधबार, शुक्रबार विहान ७ - ७:३० बजे
अंकोलोजिष्ट डा. तारा मानन्धर: आइतबार विहान १० - ११:०० बजे
बाल रोग विशेषज्ञ डा. रोजेन शुन्दर श्रेष्ठ: आइतबार र बुधबार साँझ ५ - ७ बजे
नाक कान घाँटी डा. लक्ष्मण श्रेष्ठ: शनिबार विहान ७:३० - ९ बजे
फिजिसियन डा. स्वरूप श्रेष्ठ: सोमबार, मंगलबार, बिहिबार साँझ ५ - ६:३० बजे
फिजिसियन डा. स्वरूप श्रेष्ठ: शनिबार विहान १० - ११ बजे
जनरल फिजिसियन डा. पार्मर चन्द्र सेन: आइतबार-शुक्रबार बिहान ८:०० - १०:०० बजे
दन्त चिकित्सक डा. ईश्वरलाल महर्जन: आइतबार-शुक्रबार विहान ७:३० - ११ बजे
दन्त चिकित्सक डा. नविना महर्जन: आइतबार, बुधबार, बिहीबार साँझ ५ - ७ बजे
फिजियोथेरापि डा. सजित खड्का, आकृति खड्का: आइतबार-शुक्रबार विहान ९ - ११ बजे
दन्त चिकित्सक डा. सुरेन्द्र महर्जन: सोमबार, शुक्रबार साँझ ५ - ७ बजे
दन्त चिकित्सक डा. सुरेन्द्र महर्जन: सोमबार, शुक्रबार बिहान ७:३० - ९ बजे

साथै प्याथोलोजी ल्याब (Pathology Lab), ECG, Echo, मिडियो एक्सरे (Ultra Sound), एक्सरे (X-Ray), फिजियोथेरापी (Physiotherapy) नेबुलाईजर, इन्सुलिन, परिवार नियोजन सम्बन्धी परामर्श, बालबालिकाका लागि खोप, फार्मसी सेवाहरु समेत सुपथ मूल्यमा उपलब्ध छन् । विस्तृत जानकारीका लागि हरेक दिन विहान ७ देखि बेलुका ७ बजेसम्म सम्पर्क फोन नं. ८३३१८३० kchcentre@hotmail.com

मिनी भेटरान्स बास्केटबल उपाधी गोल्डेन गेटलाई

कीर्तिपुर । हरिशरण स्मृति प्रतिष्ठानद्वारा आयोजित प्रथम हरिशरण स्मृति कप मिनी भेटरान्स बास्केटबल प्रतियोगितामा गोल्डेन गेटले जित हासिल गरेको छ ।

बैशाख १० गते भएको फाइनल खेलमा गोल्डेन गेटले

विशालनगर मिलन केन्द्रलाई ७४-४२ ले पराजित गरेको थियो ।

विजयी खेलाडीहरूलाई सांसद भिमसेन दास प्रधानले प्रथम टीमलाई नगद रु. ३० हजार र दोस्रोलाई २० हजार नगद सहित ट्रफी, प्रमाणपत्र प्रदान गर्नुभएको

थियो ।

प्रतियोगिताका उत्कृष्ट खेलाडी गोल्डेन गेटकै कर्मा गुरुङलाई घोषणा गर्दै नगद रु. ५ हजार प्रदान गरिएको थियो । समापन समारोह प्रतिष्ठानका अध्यक्ष राममान सिंहको सभापतित्वमा भएको थियो ।

एकदिने चेस प्रतियोगिता सम्पन्न

कीर्तिपुर । कीर्तिपुर नगरपालिकाको आयोजनामा खुला विल्टज चेस प्रतियोगिता (Open Blitz Chess Tournament) बैशाख १२ गते सम्पन्न भयो ।

२०७२ बैशाख १२ गते गएको भूकम्पमा परी दिवंगत हुनुभएकाहरूको सम्झनामा भएको चेस प्रतियोगितामा विभिन्न विद्यालय र भेटान खेलाडीहरूको सहभागितामा रहेको थियो ।

खेलमा विजयी भएका खेलाडीहरूलाई कीर्तिपुर नगरपालिकाका वरिष्ठ लेखा

अधिकृत सानुबाबु परियार, खेलकूद समितिका संयोजक रमेश महर्जनलगायतका अतिथिहरूबाट

पुरस्कार प्रदान गरिएको थियो । प्रतियोगिता कृष्ण क्याटरिङ्ग हलमा भएको थियो ।

गर्मीले छालामा हुने ७ समस्या र बच्ने ७ उपाय

गर्मी सुरु भएसँगै छालामा विभिन्न समस्या देखा पर्छन् । घामका कारण छालामा चाया, पोतो, एलर्जी, खटिरा, डन्डिफोर जस्ता समस्या देखा पर्छन् । गर्मीको मौसममा छालामा देखा पर्ने समस्यालाई धेरैले सामान्य रूपमा लिने गरेका हुन्छन् । यस्ता समस्यालाई लापरवाही गर्दा स्वास्थ्य समस्या निम्तिन पनि सक्छ । गर्मीको समयमा छालामा देखापर्ने केही स्वास्थ्य समस्या यस प्रकार छन् ।

१. रातो दाग

अत्याधिक गर्मी र चर्को घामका कारण छालामा चिलाउने रातो दागहरू देखा पर्छन् । यस्ता रातो दागहरू लामो समय घाममा बस्दा वा घाममा बसेर काम गर्दा देखा पर्छन् । केहीकेहीको छालामा पानीका फोका पनि देखा पर्छन् । घामले डढेर केही फोका चिलाउने दागमा परिणत हुन्छन् ।

२. छाला सुक्खा

गर्मीको समयमा छाला सुक्खा हुनेगर्छ । गर्मीमा पसिना धेरै बग्ने हुँदा शरीरमा पानीको मात्रा कम हुन गई छालामा सुक्खापन आउँछ । छाला सुक्खा हुँदा निकै चिलाउने गर्छ ।

३. घामबाट छाला डढ्ने समस्या

चर्को घाम लागेका बेला बाहिर निस्कँदा छाला डढ्न सक्छ । प्रायःजसो घाममा काम गर्ने व्यक्तिको छाला डढ्ने गर्छ । घामले डढेको छालामा चिलाउने, सुक्खा हुने र फुस्रो हुने समस्या आउँछ । कपडाले नछोप्ने शरीरका भागमा (गर्धन, हात आदि) छाला डढेको प्रस्ट देखिन्छ ।

४. डन्डिफोर

गर्मीले गर्दा पसिना अत्याधिक आउँछ । पसिना धेरै

बग्दा यसले धुलोधुँवा तान्ने चुम्बकको काम पनि गर्छ । पसिना निस्कने छालाका प्वालमा फोहोर जम्मा हुँदा त्यहाँ डन्डिफोर आउन सक्ने सम्भावना हुन्छ । यो समस्या किशोर/किशोरी तथा युवा उमेरका मानिसलाई बढी देखिन्छ ।

५. ब्याक्टेरियल इन्फेक्सन

गर्मीको मौसममा छालामा एक किसिमको ब्याक्टेरियाबाट हुने संक्रमणलाई ब्याक्टेरियल इन्फेक्सन भनिन्छ । छालामा घाउ हुने, खटिरा आउने, खटिरामा पिप जम्ने जस्ता समस्या ब्याक्टेरियाले गर्दा हुन्छ । यस्ता समस्या स्टेप्टोकोकस र स्टेफाइलोकोकस नामक ब्याक्टेरियाको संक्रमणबाट हुने गर्छ ।

६. फंगल इन्फेक्सन

‘फंगल इन्फेक्सन’लाई दुई परेको भन्ने गरिन्छ । यस्तो समस्या काखी, जाँग, महिलाको स्तनमुनि बढी देखिने गर्छ । जहाँ पसिना बढी जम्मा हुन्छ त्यस्ता ठाउँमा फंगल इन्फेक्सन हुने गर्छ । यस्तोमा छाला बढी चिलाउने र दुसिले गर्दा घाउ हुने आदि समस्या देखिन्छ ।

७. भाइरल इन्फेक्सन

भाइरल एक किसिमको भाइरसबाट हुने समस्या हो । यस्तो समस्या हुँदा छालामा मसिना फोकाहरू आउँछन् । यस्तै, छाला पोल्ने, छालामा छुँदा दुख्ने जस्ता समस्या भाइरल इन्फेक्सनले गर्दा हुन सक्छ ।

घामबाट छाला जोगाउने उपाय

गर्मीमा छालामा हुन सक्ने समस्याबाट बच्न सरसफाइमा ध्यान दिनुपर्छ । गर्मीमा पसिना धेरै बग्ने र वायुमणलमा धुँवाधुलो फैलिने भएकाले सकेसम्म दिनै नुहाउनुपर्छ

डा. पद्मा तुलाधर

। पसिना धेरै बग्ने हुँदा डिहाइड्रेसन हुन सक्छ । जसले छालामा सुक्खापन हुन्छ र चिलाउँछ । गर्मीमा जतिसक्दो धेरै पानी पिउनुपर्छ । गर्मीमा छाला जोगाउने उपाय यस्ता छन् ।

१. घाममा निस्कँदा सन्सक्रिन क्रिम वा सनब्लकको प्रयोग गर्ने । पौडी खेल्दा दुई/दुई घन्टाको फरकमा सन्सक्रिन क्रिमको प्रयोग गर्ने । सन्सक्रिन क्रिमको प्रयोग गर्दा छालारोग विशेषज्ञको परामर्श लिएर मात्र गर्नु राम्रो,

२. घर बाहिर निस्कँदा छाताको प्रयोग गर्ने,

३. अनुहार छोपिने टोपी वा मास्कको प्रयोग गर्ने,

४. पूरै शरीर ढाक्ने गरी कपडा लगाउने,

५. प्रसस्त पानी पिउँने,

६. घामको एलर्जी भएमा चिकित्सकको सल्लाहमा औषधिको प्रयोग गर्ने,

७. सकेसम्म दैनिक दुई पटक नभए कम्तिमा एक पटक नुहाउने र सफा कपडा लगाउने ।

(छालारोग विशेषज्ञ डा. तुलाधर दि स्किन हेल्थ एन्ड रिफरल सेन्टरमा कार्यरत छन्)

प्रस्तुति: पारसविक्रम शाही

- स्वास्थ्य खबरपत्रिका

Mt. Marigold School
Announces

New Admission for the Academic Session 2074 B.S

From
Playgroup **2** **Class 5**

Mt. Marigold School

Kirtipur-9, Townplanning

Ph.no. 4336544, 9803892419

E-mail: mtmarigolds@gmail.com

LABORATORY BOARDING HIGH SCHOOL

Kirtipur, Kathmandu

A Full fledged English Medium School, a Pioneer in the field of modern education announces **New Admission** from **Play Group to Grade VIII** on merit basis for the academic session 2074.

Note:

1. Entrance Examination:

Chaitra 19th & 26th of Chaitra (Saturdays)

2. New Admission forms are available on all working days from school reception in between 10:00 am to 4:00 pm

Please Contact: 4330790/4331790

Email: ourlabschool@yahoo.com

